

Open Access podmínky poskytovatelů financí 21. 10. 2024

10:00–10:30 **Přivítání a představení Open Access z hlediska poskytovatelů financí**

člen Pracovní skupiny Open Science

10:30–11:00 **Open Access časopis a vhodná licence**

Jiří Marek (MU & EOSC CZ)

Přednáška představí základní koncepty a principy licencí, které umožňují volné šíření, užívání a modifikaci autorských děl za předem definovaných podmínek. Dozvíte se, jak Creative Commons licence fungují, jaké typy licencí existují a jak mohou autoři i uživatelé chránit a sdílet svá díla. Přednáška se zaměří na praktické příklady využití licencí v různých oblastech, jako je vzdělávání, umění nebo vědecký výzkum. Na závěr budou účastníkům poskytnuty tipy na výběr vhodné licence a správné používání licencovaných děl.

11:15–11:45 **Open Access publikování v rámci transformačních smluv**

Jiří Jirát (NTK/CzechELib)

Co jsou tzv. transformační smlouvy? Jak mohou autoři bezplatně publikovat v režimu Open Access díky těmto smlouvám? Praktické rady k transformačním smlouvám NTK/CzechELib.

13:00–13:40 **Repozitáře bez záhad: Jak, kde a proč otevřeně publikovat**

Jan Skůpa (VUT)

Repozitáře jsou důležitým stavebním kamenem otevřeného publikování, přesto jsou někdy autoři neprávem opomíjeni. Dozvíte se, jak své výstupy zveřejňovat otevřeně (i zdarma) a zvýšit tak dosah svých publikací. Ukážeme si nejen příklady jednotlivých repozitářů, ale také jak naplnit projektové povinnosti a licenční podmínky nakladatelů.

13:40–14:10 **Národní repozitář pro publikační činnost a šedou literaturu**

Petra Černohlávková (NTK)

V rámci projektu NCIP VaVal pracuje NTK ve spolupráci se sdružením CESNET na transformaci Národního úložiště šedé literatury v novou službu, a to Národní repozitář zaměřený nejen na šedou literaturu, ale také tradiční publikační činnost. Příspěvek představí plánované funkce repozitáře, včetně harmonogramu, a nastíní předpokládané podmínky užití.

14:10–14:40 **ORCID iD: Jak chytrě nastavit a efektivně využít svůj profil výzkumníka**

Hana Šilha Machová (NTK)

Máte ORCID iD, ale nevíte, jak z něj dostat maximum? Nebo ho ještě nemáte a chcete ho rychle a správně nastavit? Tato prezentace vám ukáže, jak ORCID využít ve vaší kariéře co nejefektivněji – nástroje pro propojení záznamů o publikacích s klíčovými databázemi a systémy, automatické aktualizace, vkládání afiliací apod. Naučíte se, jak správně nastavit viditelnost vašich záznamů, aby byl váš výzkum snadno dohledatelný. Praktické tipy a triky vám pomohou optimalizovat profil ORCID a ušetřit čas při jeho správě.

14:40–14:50 **Představení Školícího centra EOSC CZ**

Eva Holešová (VŠB-TUO & EOSC CZ)

Školící centrum EOSC CZ poskytuje komplexní zázemí pro školící, vzdělávací a související aktivity. Mezi ně patří plánování školení, zajišťování školitelů a přednášejících i realizace školení.

Data management podmínky poskytovatelů financí 22. 10. 2024

09:00–10:00 Jak na data management ve výzkumných projektech

Dagmar Hanzlíková (UK)

Principy otevřené vědy se postupně stávají nedílnou součástí podmínek řady poskytovatelů financí na výzkum. Tato přednáška se zaměří na to, co poskytovatelé financí očekávají v oblasti správy výzkumných dat, jak tato očekávání naplnit a jak připravit pro svůj výzkumný projekt data management plán (DMP). Věnovat se budeme zejména českým projektům OP JAK, TA ČR a GA ČR a evropskému Horizon Europe, kterým se mnozí čeští poskytovatelé inspirují.

10:00–10:30 Podpora na institucích: data stewardi

Matyáš Hiřman (UK), Martin Schätz, Aleš Mučka (VŠB-TUO)

Představení nové pracovní pozice, která hraje zásadní roli při správě výzkumných dat na institucích. Účastníci se dozví, jaké kompetence jsou od data stewardů vyžadovány, jaké úkoly vykonávají a jak podporují efektivní nakládání s daty. Na praktických příkladech z různých institucí bude demonstrováno, jak lze tuto roli úspěšně začlenit do akademických a výzkumných týmů, aby přispěla k lepší správě dat a zajištění jejich dlouhodobé udržitelnosti.

10:30–11:15 Etická úskalí a řešení při práci s citlivými daty ve výzkumu

Helena Klimusová (MU)

Tento příspěvek se zaměřuje na etické aspekty výzkumu pracujícího s citlivými daty. Posluchači se seznámí s problematikou informovaného souhlasu, přístupu k datům a jejich bezpečného ukládání. Důraz bude kladen rovněž na postupy anonymizace a specifika zveřejňování citlivých dat. Všechna témata budou diskutována v kontextu aktuálních etických kodexů a relevantní legislativy. Prezentace bude obohacena o praktické příklady z reálných výzkumných projektů.

12:00–12:30 **Datové repozitáře a NRP**

Marika Hrubá, Jaroslav Juráček (oba MU & EOSC CZ)

Představení aktuálního stavu a možností, kam ukládat výzkumná data v kontextu podmínek poskytovatelů dotací. Nastínění připravovaných řešení v oblasti ukládání výzkumných dat v rámci Národní repozitářové platformy.

12:30–13:00 **Český sociálněvědní datový archiv: fungování a datové služby**

Johana Chylíková, Martin Vávra (oba AV ČR)

Český sociálněvědní datový archiv (ČSDA) je významná česká výzkumná infrastruktura, jež disponuje mezinárodním osvědčením důvěryhodnosti a dlouhodobě se zapojuje do evropských vědecko-výzkumných struktur. ČSDA již dvacet let shromažďuje, archivuje a zpřístupňuje data především z českých sociálně-vědních výzkumů, a jako jedna z prvních organizací v ČR implementoval do svých procesů pravidla FAIR dat. Prezentace ČSDA nejprve seznámí účastnice a účastníky s fungováním datového archivu a jeho významnou rolí v systému vědy, dále se bude věnovat praktickému využití datových služeb archivu vědkyněmi a vědci, kteří v souladu s požadavky poskytovatelů grantové podpory musí svá data archivovat a sdílet ve veřejných repozitářích. Na závěr se zastaví u problematiky vyhledávání sociálně-vědních dat pro potřeby sekundární analýzy a představí několik základních mezioborově relevantních datových zdrojů.

13:15–14:00 **Making Software FAIR: A machine-assisted workflow for the research software lifecycle**

Petr Knoth (project SoFAIR)

A key issue hindering discoverability, attribution and reusability of open research software is that its existence often remains hidden within the manuscript of research papers. For these resources to become first-class bibliographic records, they first need to be identified and subsequently registered with persistent identifiers (PIDs) to be made FAIR (Findable, Accessible, Interoperable and Reusable). To this day, much open research software fails to meet FAIR principles and software resources are mostly not explicitly linked from the manuscripts that introduced them or used them. SoFAIR is a 2-year international project (2024-2025) which proposes a solution to the above problem realised over the content available through the global network of open repositories. SoFAIR will extend the capabilities of widely used open scholarly infrastructures (CORE, Software Heritage, HAL) and tools (GROBID) operated by the consortium partners, delivering and deploying an effective solution for the management of the research software lifecycle, including: 1) ML-assisted identification of research software assets from within the manuscripts of scholarly papers, 2)

validation of the identified assets by authors, 3) registration of software assets with PIDs and their archival.

Note: Lecture will be in English.

14:00–14:45 Elektronické laboratorní (terénní) deníky (ELN) pro Open Science

Marek Cebecauer (AV ČR)

Co jsou to elektronické laboratorní (nebo taky terénní) deníky – ve zkratce ELN, jaké výhody má jejich využití pro správu vědeckých dat ve smyslu přístupů Open Science? Úvodem si vysvětlíme základní vlastnosti ELN, jak se ELN liší od elektronických zápisníků typu OneNote a Evernote, a pro jakou fázi životního cyklu vědeckých dat je vhodné ELN využívat. Zaměříme se na otázku, jakým způsobem mohou ELN zjednodušit každodenní práci s vědeckými daty.

Další postupy Open Science podmínky poskytovatelů financí 23. 10. 2024

09:00–09:30 **Další postupy Open Science**

Dagmar Hanzlíková (UK)

Open Science není pouze o otevřeném přístupu k publikacím (Open Access) a správě výzkumných dat, ale zahrnuje celou řadu postupů, které kladou důraz na transparentnost, spolupráci a otevřenost ve vědeckém procesu. S těmito postupy se nyní můžete setkat i u řady českých poskytovatelů financí, například ve výzvách v programu OP JAK. Úvodní příspěvek krátce představí některé z nich, jako například preregistrace, otevřené recenzní řízení nebo občanskou vědu a zmíní možnosti jejich využití.

09:30–10:00 **Úskalí při plnění postupů otevřené vědy ve výzkumných výzvách OP JAK**

Andrea Lampertová (MŠMT ČR)

Tento příspěvek představí aktuální stav problematiky plnění povinných i nepovinných postupů otevřené vědy v rámci OP JAK. Bude věnována pozornost nejčastějším chybám při podávání projektových žádostí. Dále budou rozebrány jednotlivé problémy a časté chyby, se kterými se příjemci potýkají v realizaci.

10:15–11:00 **Preregistrace a registrované reporty zvyšují kvalitu (nejen) sociálně-vědního výzkumu**

Hynek Cígler (MU)

Řada prominentních vědců již desítky let upozorňuje na fakt, že nízká transparence publikovaných studií a další zcela běžné neduhy podkopávají samotné základy, na kterých stojí vědecká metoda. Vše pak zviditelnila takzvaná „replikační krize“, která propukla před 15 lety v psychologii, a která změnila naše vnímání „dobré vědy“. Příspěvek se zaměří na malý výsek problematiky a představí témata preregistrací, registrovaných reportů a s nimi souvisejících preprintů. Ukáže, proč je v zájmu vědců i veřejnosti zajištění transparence výzkumu, a jak zmíněné formáty vědecké komunikace přispívají k jeho zobecnitelnosti a využitelnosti. Zazní ale zároveň i kritické varování, proč preregistrace nejsou samospásné, a rizika s nimi spojená. Závěrem budou představeny preprintové a preregistrační servery běžně využívané v psychologii a dalších sociálních vědách včetně praktických rad a doporučení.

11:00–11:45 Interaktivní plánování správy dat s DSW

Marek Suchánek (DSW)

Data Stewardship Wizard (DSW) je nástroj určený pro efektivní plánování správy dat v projektech, zejména v rámci grantových žádostí. Praktická prezentace tohoto nástroje ukáže, jak DSW interaktivně shromažďuje informace od účastníků projektu, vede je krok za krokem klíčovými aspekty správy dat a umožňuje vytvářet dokumenty podle požadavků různých grantových agentur.

11:45–13:00 PŘESTÁVKA NA OBĚD

13:00–13:40 Citizen Science aneb zapojujeme veřejnost do vědy

Jakub Trojan (MU)

Přednáška představí koncept občanské vědy (Citizen Science), včetně typologie občanskovědních projektů. Diskutovány budou možnosti využití občanských vědců ve výzkumných projektech, stejně jako limity, které tento koncept má. Součástí přednášky budou i příklady dobré praxe a představení českého portálu občanské vědy – CitizenScience.cz.

13:40–14:10 Citizen Science & participatory research at TU Delft

Tanya Yankelevich (TU Delft)

Explore the role of Citizen Science and participatory research at TU Delft. Learn how a dedicated team is building a growing community and fostering support for open, collaborative research initiatives.

Note: Lecture will be in English.

14:10–14:25 Praha kvete – jak pomoci opylovačům v Praze

Filip Harabiš (projekt Praha kvete)

Přednáška je zaměřená na projekty zaměřené na podporu opylovačů na území Prahy, které vznikají pod hlavičkou projektu Praha kvete. V rámci projektu se budu věnovat nejen opylovačům a opatřením, které realizujeme v rámci našeho projektu, ale i novým metodám monitoringu, jež nám otevírají nové možnosti. Důležité je také zmínit úskalí, spojená se Citizen Science projekty, které realizujeme.

14:25–14:40 **Od Rušičky přes Cvičák až pod hodiny – o výzkumu libereckých živých jmen**

Daniel Vrbík (projekt Živá jména)

Zeměpisná jména (toponyma) jsou součástí kolektivní paměti, protože dokumentují postupně se vyvíjející vztah člověka ke krajině. Kromě oficiálních toponym se v běžné, neoficiální nebo polooficiální komunikaci (většinou ústní) vyskytují a používají i neoficiální (živá) toponyma, která většinou nejsou nikde zachycena. S cílem nahradit tradiční metody sběru dat časově náročnými osobními rozhovory vznikl v roce 2019 projekt Živá jména, který využívá metod crowdsourcingu a moderních webových map k získání a prezentaci těchto proměnlivých informací. Aktivně se do něj zapojilo více než jeden a půl tisíce respondentů, kteří zadali přes tři tisíce toponym a doplňujících informací, ze kterých lze určit jejich znalost a zpřesnit jaké místo popisují.